

ӘОЖ378.1

ГТАХР 14.01.79

DOI 10.37238/1680-0761.2023.90(2).28

Абишева О.Т.*, Қораласбек А.Қ.

Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті, Алматы, Қазақстан

*Корреспондент-авторы: artbura@gmail.com

E-mail: artbura@gmail.com, koralasbekaktoty@gmail.com

МОТИВАЦИЯ КӘСІБИ –ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ ҚҰЗЫРЕТТІЛІКТІ ҚАЛЫПТАСТЫРУ ҚҰРАЛЫ РЕТІНДЕ

Аңдатпа. Мақала көркем білім берудегі мотивация мәселелеріне арналған. Суретші-педагогтың білім беру мотивациясы бейнелеу өнерінің рухани принциптері тұрғысынан қарастырылып, көркем шығармашылықты ынталандыру ерекшеліктері көрсетілген.

Зерттеудің мақсаты заманауи технологиялардың көркем білім беру студенттерінің мотивация деңгейінің кәсіби құзіреттіліктеріне әсерін зерттеу болды.

Зерттеудің жұмысы 2022-2023 оқу жылының күзгі семестрінде Абай атындағы Қазақ Ұлттық Педагогикалық университетінің Өнер, мәдениет және спорт институтының 3-курс студенттерімен өткізілді. Деректерді жинау құралдары ретінде мотивация шкаласы және құрылымдық сұхбат формасы қолданылды. Ақпараттық технологияны қолданудың эксперименттік кезеңінен кейін алынған нәтижелерге сәйкес, 2 – ші зерттеу тобындағы студенттердің мотивациясы 1-ші топпен салыстырғанда айтарлықтай өсті. Шығармашылықтың негізгі құрамдас бөлігі болып табылатын мотивацияның жоғарылауының салдары ретінде қатысушылардың шығармашылық дағдылары да жоғарылаған. Екінші жағынан, сапалы нәтижелер олардың сабақтар туралы оң пікірде екенін көрсетті, яғни. сабақтар қызықтырақ болды. Сонымен қатар, қатысушылар сабаққа деген қызығушылықтарының артқандығын айтты.

Кілт сөздер: мотивация; көркемдік білім; құзіреттілік; кәсібилік, шығармашылық; әдістеме.

Kіріспе

Көркем білім беру жүйесі білім алушының үйлесімді дамуына ықпал етуі керек. Қазіргі қоғам студенттің жоғары мақсаттарына қол жеткізуге ықпал ететін үлкен рухани мәдениетке қызығушылық танытады. Мәдениет пен өнердің дамуы материалдық және рухани игіліктерге қол жеткізу құралы болып табылатын білімге әсер етеді. Сондықтан оқу орындары педагогтарының жұмыс сапасы қоғам үшін өте маңызды. Оқу орындарында тиімді оқыту студенттердің қатысу сапасымен, олардың оқу нәтижелеріндегі айырмашылықтармен және олардың табандылығымен, оқу нәтижелерімен, сондай-ақ психологиялық тұрғыда тұрақтылығымен дәйекті түрде байланысты[1].

Көркембілім беру және бейнелеу өнері педагогтарын даярлау рухани және жан-жақты ұрпақты тәрбиелеу процесінде маңызды болып табылады. Костюк Н. В. оқудағы шығармашылық бастама оң мотивация болған жағдайда ғана мүмкін болатынын айтады. Бұл жағдайда оқытушының міндеті білім беру процесінде шығармашылық атмосфераны құру және студенттерге өз шығармашылық қабілетін көрсетуге, орындалған жұмыстардан қанағат пен қуаныш сезімдерін алуына мүмкіндік беру[2].

XXI ғасырдың бастапқы жылдарынан бастап цифрландырудың және цифрлық экономиканың қарқынды өсуі нәтижесінде еңбек нарығының тез өзгеруі цифрлық мүмкіндіктерге ие жұмыс күшінің болуын талап етеді. Технологияның қарқынды дамып келе жатқан кезеңде әлемде цифрлық сауаттылық бизнесте, өнеркәсіп пен білім беру саласында

қажетті негізгі өмірлік дағдыға айналды. Сондықтан академиялық белсенді болу және цифрлық оқу ортасына қатысу үшін цифрлық сауаттылық дағдылары заман талабы [3]

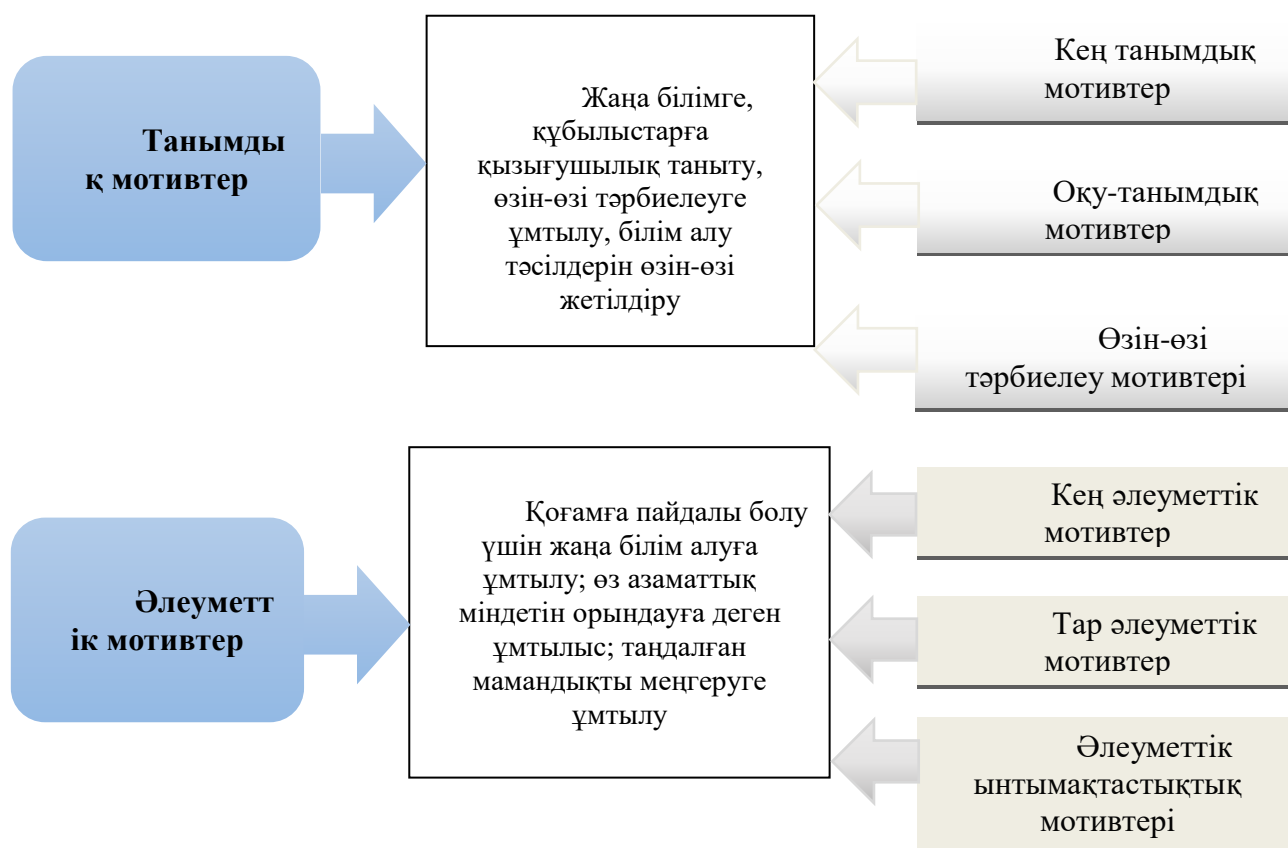
Yildiz, İ. зерттеу жұмысының ерекшелігі оқытуды тиімді және жеке ету үшін әртүрлі тәсілдер мен стратегияларды біріктіретін аралас оқыту моделі арқылы сыныптан тыс оқытуды әкелді, бұл уақыт пен кеңістікте шектеусіз оқуды жалғастыруға мүмкіндік береді деп жазды [4].

Педагогтың кәсіби құзыреттілігінің маңызды аспектісі- студенттердің оқу сапасы мен академиялық дамуына әсер ететін мотивация. Студенттердің жетістіктерін ынталандыру теорияларына сәйкес мұғалімдердің мотивациялық модельдері педагогтың өзіндік тиімділігі және құндылық сенімдеріне (қызығушылығына) бағытталған [5].

Оқу мотивациясы - оқу іс-әрекетіне енгізілген және студенттің білім алу қажеттілігін анықтайтын мотивация түрі. Оқу қызметі студенттерге сабақтарда тиімді және үздіксіз білім алуына және педагогтарға студенттердің білім деңгейіне назар аударуға мүмкіндік береді [6].

Оқыту сапасын келесілер анықтайды: когнитивті белсендіру, топты басқару және сабақ барысындағы қолайлы климат [7].

Оқу мотивациясын ғалымдар көп зерттеген, бірақ әлі күнге дейін оқу мотивтерін жіктеудің бірыңғай тәсілі жоқ. Клепцова Е. Ю. білім мотивтерінің келесі түрлерін бөліп қарастырды:

1 – кесте. Оқу мотивтерінің классификациясы

Мотивацияның компоненттері әртүрлі. Мотивация үш негізгі компоненттен тұрады:

- *Белсендіру мотивациясы.* Бұл бастау мотивациясы, мінез-құлықтың жұмысты іс-әрекетті бастауға дайындығымен байланысты

- *Тұрақты мотивация.* Кедрергілерге қарамастан мақсатқа қарай жылжу әрекетімен байланысты мотивацияның бір бөлігі.

- *Қарқынды мотивация.* Шоғырлану мен энергиямен байланысты мотивацияның бір бөлігі [8]

Дэн Брук тұрақты деп саналатын оқытушылық құрамдағы өзгерістер көбірек байқалуда. Оқытушылық құрамның кету құрылымындағы айырмашылықтар тек шектеулі зерттеулерде хабарланғанымен, ерлер мен әйелдер арасындағы айырмашылықтар және ерлердің еңбек жағдайларына байланысты оқытудан жиі кетуі көрініс беруде [9].

Alexander, C., Wyatt-Smith, C., & Du Plessis, A. Халықаралық деңгейде оқытушыларға сұраныс пен ұсынысты бағалау бүгінде білім департаменттері үшін басым бағыт болып табылады. Сондай-ақ білім беру саласында қызмет етуге қалған оқытушылардың қазіргі мотивтеріне бағытталған зерттеулердің өсуі байқалады [10]. Бұл зерттеулер педагогтардың алғашқы немесе кейінгі мансап ретінде оқытушылық қызметке кірісуіне түрткі болған мотивтерді және олардың кәсіпте қалу мотивтерін түсіну мамандар ағынын ұстап тұру үшін өте маңызды екенін көрсетеді [11]

Оқытушының ғылыми және әдістемелік әлеуеті көркемдік цикл пәндерінің білім беру процесіне құзыретті әсер етуге мүмкіндік береді. Ғылыми-әдістемелік және шығармашылық жұмыстардың сапалы деңгейін бағалау педагогтың шығармашылық көзқарасқа және оқу процесін ұйымдастыруға деген ұмтылысы болып табылады.

Қазіргі білім беру жүйесінің динамикасы келесі негізгі міндеттерді шешеді:

- Студенттердің оқу мотивациясын арттыру;
- Оқыту сапасының мотивациясын арттыру.

Бейнелеу өнерін оқыту, атапайтқанда суретшіні даярлау, студенттерді ынталандыру тұрғысынан өзіндік ерекшеліктерге ие. Бұл жерде студенттің өнерімен өнерге үйренуі жеке тұлғаның рухани дамуына тікелей байланысты екендігінен егізделуі керек. Егер біз суретшінің тәрбиесіне қолтигіз бестентек кәсіби дайындығы туралы айтатын болсақ, онда бейнелеу өнерін оқыту процесі адамның айналасындағы әлемді бақылау және бейнелеу саласындағы көптеген дағдыларды игеруін қамтиды. Студенттің алдында тұрған міндеттерді келесідей анықтауға болады: көріп бақылауды және бейнелеуді үйрену.

Халықаралық деңгейде педагог мамандығынан дауға негізделген мотивтер бойынша маңызды және тұрақты зерттеулер жүргізілуде. Оқытуға ынталандыр атын мотивтер көп және күрделі. А. Федяева педагогикалық мамандықтарды бастапқы және кейінгі таңдау ғаитермелейтін факторлардың ұқсастығы туралы дәлелдер бар. Осыған қарамастан, бұл санаттардың пайдалылығы ішкі мотивация ретінде жеке қанағаттану мен қызығушылықты, альтруистік мотивация ретінде әлеуметтік жауаптылықты және сыртқы мотивация ретінде уақытша және қаржыл айта бысты ажыр ату болып табылады [12]

Студенттерді оқытудың мотивациясы және көркем білім беру сабақтарында оқытудың мотивациясы бір-біріне тәуелді: оқу процесінің жоғары ғылыми-әдістемелік деңгейінде білім беру, білім алушылардың қызығушылығы және оқытушының сабақ материалын беру сапасы оқу мотивациясын арттырады. Кәсіби білім беру студенттердің оқу материалы нигеруге деген ұмтылысынан ықтайтын ерекшеліктерге ие. Болашақ суретші бейнелеу өнерінің көркем және бейнелі шығармаларды игеру құралдарымен мүмкіндіктерін зерттейді. Суретші мен суретші-мұғалімнің дайындығы сапалы айырмашылықтарға ие. Өнерді оқыту рухани дамуға тікелей байланысты. Суретшінің кәсіби дайындығы – бұл бейнелеу өнерін оқыту процесі, қоршаған әлемді бейнелеу саласындағы көптеген дағдылармен білімдерді меңгеру. Студенттің міндеттері: көруді, бақылауды және бейнелеуді үйрену. Көркемдік көз қарасты, құбылысты эстетикалық қабылдауды, формамен кеңістікті сезінуді игеру, көркем шығарманы жасаудағы шығармашылықты философиялық, эстетикалық, психологиялық және кәсіби міндеттерде бейнелеу. Бұл мәселелерді шешудің әдістерімен тәсілдерін зерттеу бейнелеу өнерін оқыту әдістемесі болып табылады. Бейнелеу өнерін оқыту әдістемесі – дамып келе жатқан ғылым. Оқытудың озық әдістерімен бағыттары бейнелеу өнерінің мақсаты болып табылады. Көркем дәуірлермен мектептердің идеяларынақты эстетикалық әдістемелік жүйелерге сәйкес келеді.

Зерттеу материалдарымен әдістері

Шығармашылық мотивацияны белсендіру үшін бірқатар әдістер ұсынылады:

- диалог әдісі, онда оқытушы мен студент - шығармашылық жұмыс барысында оларды қызықтыратын сұрақтарды анықтайтын сұхбаттасушылар[13]

- салыстыру және ассоциация әдісі;

- бірлік пен жауапкершілік сезімін дамытатын оқушылардың ұжымдық, топтық және жеке жұмыс әдісі.

Студенттерді шығармашылық қызметке ынталандырудың педагогикалық шарттары:

– оқу материалын оқу үшін одан әрі кеңейте отырып, осы қызмет саласының жетекші қасиеттері ашылатындай етіп ұсыну;

– ұғымдардың негізгі белгілерін ашу және олардың арасында байланыс орнату; теориялық білім деңгейін арттыру, терминдер мен глоссарийлерді қосу;

– тиісті теориялық білім негізінде практикалық іс-әрекет құру; тиімді оқыту үшін оқу материалын қайта топтастыру; орындалуы белсенді ойлау және шығармашылық қызметті қамтамасыз ететін көркемдік-шығармашылық қызмет барысында әртүрлі оқу жаттығуларын қолдану;

– әр студенттің қолда бар тәжірибесін кеңінен қолдану; ішкі және мета-пәндік байланыстарды ашу;

– тұлғаға бағдарланған жеке көзқарасты жүзеге асыру;

– студенттің білімді меңгеру барысында өзін-өзі тәрбиелеу, өзін-өзі дамыту мүмкіндігін қамтамасыз ететін өзін-өзі бағалайтын білім беру қызметіне белсенді ынталандыру;

– жеке дамудағы функцияларын ескере отырып, оқу жұмысының нақты әдістері мен әдістерін қолдану

Студенттерді сабақ барысында оқу мотивациясын көтеру үшін келесі іс-әрекеттер қажет:

Жеке мысалдармен мотивация. Студенттің зерттелетін пәнге деген қызығушылығы оқу материалын ұсынудың кәсібилігімен ғана емес, сонымен қатар оқытушының жеке қасиеттерімен де байланысты. Кешікпейтін, мейірімді, байсалды және жауапкершілікпен жұмыс істейтін, тәуелсіз оқытушы студенттер тарапынан жоғары бағаланады.

Студенттерге еркіндік беру. Әрине, мұнда еркіндік белгілі бір мағынада түсініледі. Топқа ағымдағы білімді бағалау әдісін, жеке өзіндік жұмысты орындау формасын, шығармашылық немесе жоба тақырыбын еркін таңдауға мүмкіндік беру.

Әр адам қандай да бір процеске өзінің қатысуын сезінгісі келеді, оның көзқарасы ескерілетінін түсіну - мотивацияны арттырады. Студенттердің жетістіктерін әсіресе көпшілік алдында атап өту және мадақтау, жетістіктерін көрсету, орындалған жұмыстың артықшылықтары мен айрықша ерекшеліктерін сипаттау ішкі мотивацияны көтеріп және уақыт өте келе оны арттыра отырып, тағы да осындай нәтижеге жетуге деген ұмтылысқа жол ашады.

Тақырыпқа қызығушылық. Студенттердің мотивациясын арттыруда пәнге қызықтыру тиімді әдіс.

Студенттерді оқу-тәрбие процесінің субъектілеріне орналастыру. Ұйымның бұл түрінде әр студент оқу процесінде белгілі бір рөл атқарады. Бұл студенттер үшін танылатын құндылыққа ие болатын осы іс-әрекеттің мотивациясының қалыптасуына ықпал етеді.

Мүмкін болатын оқу міндеттері. Тым қарапайым немесе тым күрделі тапсырмалар мотивацияның төмендеуіне және жаңа құзыреттерді игеруге деген қызығушылықты азайтады. Тапсырмалардың күрделілігі студенттерге ақпаратты өз бетінше талдауға және іздеуге мүмкіндік беру үшін аудиторияның білім деңгейінен азғана жоғары болуы керек.

Үй тапсырмасын нақты түсіндіру. Тапсырманы өте айқын тұжырымдау және оның практикалық маңыздылығын түсіндіру оны орындауға деген ынтаны арттырады.

Оқу процесінде оқу фильмдерін пайдалану, ертегілермен, әңгімелермен оқыту, кестелер, диаграммалар, графиктер құру. Оқытушы аудио және визуалды оқыту құралдарын біріктіруі керек. Презентациялар, бейнелер және аудио сияқты визуалды және акустикалық материалдар ақпараттандырушы рөл атқарады, өйткені олар материалды тікелей сезінуге

көмектеседі. Осы себепті бейнелеу өнері сабақтарында мультимедиялық бағдарламалар мен технологияларды қолдану тиімді [14]

Көрмелер мен мұражайларға бару. Сабақтарды өткізудің, білімді бағалаудың сараланған тәсілі және білім беру процесіне қызығушылықты арттырудың тиімді әдісі.

Олимпиадалар, конкурстар, іскерлі қойындар ұйымдастыру. Алынған құзыреттерді практикада қолдану және оқытушының ғана емес, сонымен қатар тәуелсіз қазылар алқасының мақұлдауын алу, назар мен ерекшелік белгілерін алу, өзін – өзі тану және ерекшелену, өзін-өзі жүзеге асыру, өзін-өзі жетілдіру қажеттілігін қамтамасыз ететін факторлар.

Оқытушы тарапынан тұрақты және үздіксіз бақылау жүйесі. Студенттердің білімін жүйелі бақылау өте маңызды.

Жақсы және өте жақсы үлгерген студенттерге ақпаратты іріктеу мен талдауға байланысты жеке тапсырмалар беруге болады. Студенттер жаңа ұғымдарды түсінеді, таңдалған тақырыптар бойынша кестелер мен презентациялар жасайды. Оқу процесін ұйымдастырудың маңыздылығы мен пайдалылығын түсіну мотивацияны арттырады.

Студенттердің бір бірінің жұмысын тексеруді ұйымдастыру. Өздік жұмысты жазғаннан кейінсіз аудиторияға жұмыс алмасуды және өзін тексеруді, бағалауды ұсына аласыз. Сенім мотивацияны арттырады.

Оқытудың заманауи әдістерін қолдану (жобалық, проблемалық, зерттеу, ынтымақтастықта оқыту, көпдеңгейлі оқыту және басқалар). Оқу іс-әрекетін ұйымдастырудың заманауи формалары мен әдістерінің әртүрлілігі студенттердің мотивациясын арттырады.

Студенттердің оқу мотивациясын диагностикалауға арналған әдістеме (модификацияланған әдістеме). Әдістемеміз А.А.Реан мен В.А.Якуниннің сауалнамасы негізінде жасадық. Жоғарыда келтірілген сауалнаманың мәлімдемелеріне біз білім мотивтерін сипаттайтын мәлімдемелерді, сондай-ақ студенттердің сауалнамасы нәтижесінде алған білім мотивтерін сипаттайтын мәлімдемелерді қостық. Бұл коммуникативті, кәсіби, оқу - танымдық, кең әлеуметтік мотивтер, сонымен қатар шығармашылық өзін-өзі жүзеге асыру, сәтсіздіктен аулақ болу және бедел мотивтері.

Семестрдің соңында N = 43 бакалавриат студенттері қатысты, олардың ішінде = 22 студент Т2 кезеңінде сауалнамаға қатысты, сондықтан талдауға енгізілді. Қатысушылардың орташа жасы M = 19,89 жас, 70,9% әйелдер, 29,1% ерлер болды. Олар мәлімдеді олар орта есеппен M = 5 семестрде оқыды және көптеген оқу пәндерін оқығандарын көрсетті.

Топтар	Мотивтердің түрлері	Сұрақ №
Мотивтердің 1 тобы	Беделмотивтері	8,9,29,30,34
	Сәтсіздіктен аулақ болу мотивтері	13,6,12,15,19
Мотивтердің 2 тобы	Коммуникативтік мотивтер	14,10,32,7,6
	Кәсіби мотивтер	4,5,26,1,2,3
	Шығармашылық өзін – өзі жүзеге асыру мотивтері	27,28,35
	Оқу танымдық мотивтер	22,23,24,17,18,20,21
	Әлеуметтік мотивтер	25,31,33,16,11

2-кесте. Мотив түрлері бойынша сұрақ нөмірі

Кластерлік талдау оқу іс-әрекетінің жетекші мотивтерінің топтарын, олардың иерархиялық құрылымын анықтауға мүмкіндік берді. Алайда, бұл талдау барлық бөлінген мотивтер арасындағы ішкі байланыстарды көрсетпейді. Біз мұндай ақпаратты факторлық талдау нәтижесінде алдық.

Мазмұнды талдау негізінде сауалнаманың соңғы нұсқасына студенттердің 7 оқу мотивін сипаттайтын 35 мәлімдеме кірді. Әдістемені сынау 3 курс студенттерінің үлгісінде жүргізілді

Нұсқаулық: 5 балдық жүйе бойынша оқу іс-әрекетінің берілген мотивтерін Сіз үшін маңыздылығы бойынша бағалаңыз. 1 балл мотивтің минималды маңыздылығына, 5 балл максимум ғасәйкес келеді.

№	Оқу мотивтері
1	Мен оқимын, өйткені таңдаған мамандығымды жақсы көремін
2	Болашақ кәсіби қызметтің сәттілігін қамтамасыз ету
3	Мықты маман болу
4	Болашақ кәсіби қызмет саласына қатысты өзекті сұрақтар ғажауап беру
5	Мен өзімнің таңдаған мамандығыма деген бейімділігімді, қабілеттерімді және мүмкіндігімді толық пайдаланғым келеді
6	Достарымнан кейін қалмау үшін
7	Адамдар мен жұмыс істеу үшін сізде терең және жан-жақты білім болуы керек
8	Себебі мен үздік студенттердің қатарында болғым келеді
9	Себебі біздің оқу тобымыз университет бойынша үздік болғанын қалаймын
10	Қызықты адамдармен танысып, сөйлесу үшін
11	Өйткені алған білімім маған қажет нәрсенің бәріне қол жеткізуге мүмкіндік береді
12	Таныстардың мен туралы, қабілетті, перспективалы адам ретінде пікірі өзгермеуі үшін жоғары білім қажет
13	Нашар оқығаным үшін жазалаудан аулақ болу
14	Оқу ұжымының құрметті студенті болғым келеді
15	Мен курс тастарымнан арттақ алғандардың қатарында болғым келмейді
16	Себебі менің болашақта материалдық қамтамасыз ету деңгейім оқудағы жетістікке байланысты
17	Табысты оқу, емтихандарды жоғары бағаға тапсыру
18	Оқу ұнайды
19	Институтқа түскеннен кейін оны аяқтауым қажет
20	Кезекті сабақтарға үнемі дайын болу
21	Нақты оқу сұрақтарына жауап беру үшін келесі курстарда оқуды сәтті жалғастыру
22	Терең және берік білім алу үшін
23	Себебі болашақта мамандығым бойынша ғылыми қызметпен айналысамын деп ойлаймын
24	Кез келген білім болашақ мамандықта пайдалы болады
25	Себебі мен қоғамға көбірек пайда әкелгім келеді
26	Жоғары білікті маман болу
27	Жаңа нәрселерді үйрену үшін шығармашылық қызметпен айналысыңыз
28	Қоғамның дамуы, адамдардың өмірі мәселелеріне жауап беру
29	Оқытушылардың мадақтауын есту

30	Ата-анам мен басқалардың мақұлдауына қол жеткізу мақсатында
31	Ата-анамның, мектептің алдындағы борышымды өтеу үшін оқимын
32	Өйткені білім маған сенімділік береді
33	Себебі менің болашақ қызметтік жағдайым оқудағы жетістікке байланысты
34	Басқалардан артық шылығым болу үшін жақсы бағалары бар диплом алғым келеді
35	Өйткені мен өзімді шығармашылықпен шыңдағым келеді

Кесте 3. Студенттердің оқу мотивтерін анықтауға арналған сұрақтар

Нәтижелер

Бірінші кезең-тестілеу нәтижелерін түсіндіру. Тестілеу нәтижелерін түсіндіру кезінде әр сауалнама шкаласы бойынша орташа көрсеткішті есептеу қажет.

Орташа балл	5	4,8	4,6	4,4	4	3,8	3
1 – ЗТ (21 студент)	3 (14,2%)	4 (19,04%)	6 (28,57%)	2 (9,52%)	2 (9,52%)	2 (9,52%)	2 (9,52%)
2 – ЗТ (22 студент)	4 (18,18%)	4 (18,18%)	5 (22,72%)	4 (18,18%)	2 (9,1%)	1 (4,54%)	2 (9,1%)

4-кесте. 1-2 зерттеу топтарының сауалнама шкаласы бойынша орташа көрсеткіштері

Әрі қарай жоғары (орташа балл 5 және 4,8), орташа (орташа балл 4,6; 4,4; 4 және 3,8) және төмен (орташа балл 3) үлгерімі бар студенттер топтары құрылды:

	Үлгерімдеңгейі	Орташа балл	Студенттер саны
1 - ЗТ	Жоғары	5	14,2% (3 студ.)
2 - ЗТ			18,18% (4 студ.)
1 - ЗТ	Орташа	4	66,6% (14 студ.)
2 - ЗТ			68,18% (15 студ.)
1 - ЗТ	Төмен	3	19,4% (4 студ.)
2 - ЗТ			13,64% (3 студ.)

5 – кесте. Үлгерім деңгейі бойынша топтар

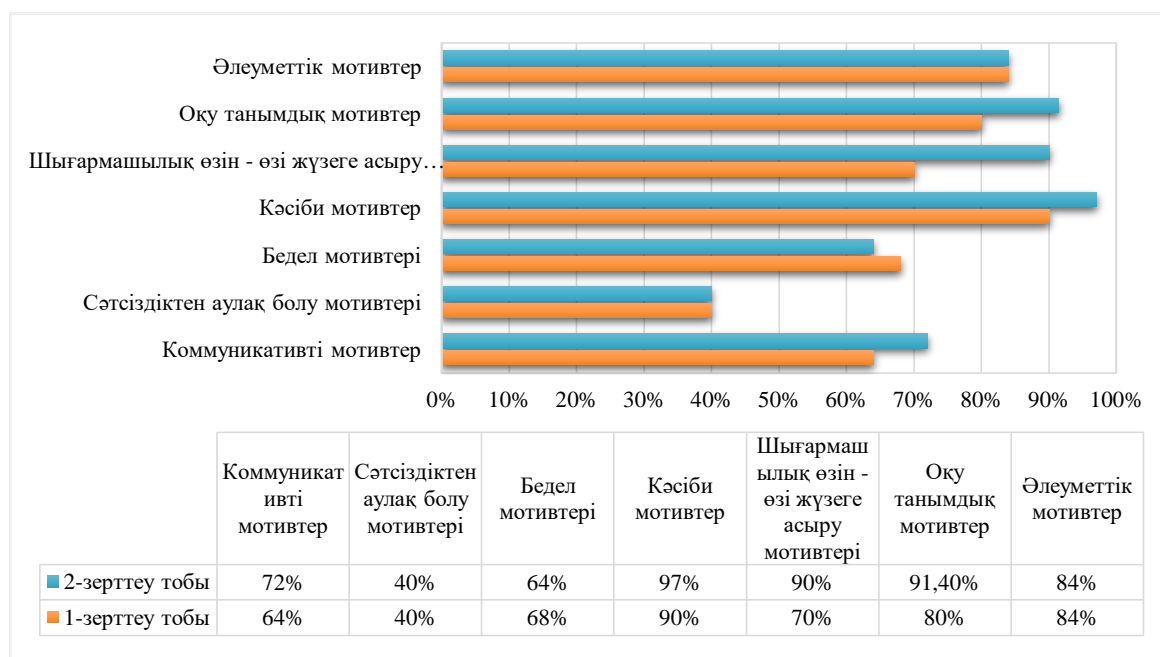
Зерттеудің екінші кезеңінде біз студенттердің оқу мотивациясын диагностикалау сұрақтарының жауабын алу арқылы мәліметтерге ие болдық. Алынған мәліметтер кестеде келтірілген:

Топтар	Коммуникативті мотивте	Сәтсіздіктен аулақ	Бедел мотивтері,	Кәсіби мотивтері,	Шығармашылық өзін –	Оқу танымдық	Әлеуметтік мотивтер,

	р, макс.бал л -25	болу мотивте рі, макс.бал л -25	макс.бал л -25	макс.бал л -30	өзі жүзеге асыру мотивте рі, макс.бал л -10	мотивте р, макс.бал л -35	макс.балл -25
1- зерттеу топ	16 (64%)	10 (40%)	17 (68%)	27 (90%)	7 (70%)	28(80%)	21 (84%)
2- зерттеу тобы	18 (72%)	12 (40%)	16 (64%)	29 (97%)	9 (90%)	32(91,4 %)	21 (84%)

6 – кесте. Оқу мотивтерінің динамикасы

1 – сурет. Оқу мотивтерінің динамикасын салыстыру

Деректерді талдау

6-кестеде келтірілген 1-ші және 2-ші зерттеу тобының деректерін талдай отырып, біз келесі нәтижелерді аламыз:

Студенттердің мотивациялық саласындағы ең айқын мотивтер: кәсіби мотивтер (97%), оқу-танымдық мотивтер (91,4%), шығармашылық өзін-өзі жүзеге асыру (90%) болып табылады.

Айқындылығы бойынша орташа: әлеуметтік мотивтер (84%), коммуникативті мотивтер (72%) және бедел мотивтері (64%).

Студенттер арасында ең аз байқалатын мотив түрі: Сәтсіздіктен аулақ болу мотивтері (40%).

Сауалнаманың реттестік сенімділігін біз уақыт аралығымен өлшедік (іріктеме 43 адамды құрады). Пирсонның корреляция коэффициенттері [15] кезінде <0,001 маңызды болды және 0,980 - 0.982 аралығында болды.

Қорытынды

Әлемдік өнер тәжірибесі суретшінің мотивациясының рухани бастауы бар екенін растайды. Қоғамның дамуының жаңа тенденциялары жеке тұлғаның көркемдік-руханилығына сүйенеді. Бейнелеу өнерін ғылым ретінде оқытудың заманауи әдістемесі бейнелеу өнерін оқыту процесінде жоғарым әдениетті суретші мамандарды тәрбиелеу мен оқытуға негізделген. Әдістеменің міндеті-бейнелеу өнерін оқытудың мотивациясына әсерететін процесс. Көркемдік білім беру әдістемесінің ең маңызды мақсаты-суретшінің шығармашылық тұлғасын тәрбиелеу, күшті моральдық, жоғары сапалы туындыларды дүниеге әкелуге баулу, білім беру қызметін қалыптастыру, суретшінің кәсіби қасиеттерін дамыту.

ӘДЕБИЕТ

[1] Martin Daumiller, Robert Stupnisky, Stefan Janke. *Motivation of higher education faculty: Theoretical approaches, empirical evidence, and future directions*, *International Journal of Educational Research*, Volume 99, (2020), 101502, ISSN 0883-0355, <https://doi.org/10.1016/j.ijer.2019.101502>

[2] Костюк Н. В., Султан Р. Г. *Позитивная мотивация к обучению как фактор выстраивания учебно профессиональной траектории студентов вузов сферы культуры и искусства // Вестник Кемеровского государственного университета культуры и искусств. 2018. №45-2. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/pozitivnaya-motivatsiya-k-obucheniyu-kak-faktor-vystraivaniya-uchebnoprofessionalnoy-traektorii-studentov-vuzov-sfery-kultury-i>*

[3] Gong, Y. (2021). *Application of virtual reality teaching method and artificial intelligence technology in digital media art creation*. *Ecological Informatics*, 63, 101304. doi:10.1016/j.ecoinf.2021.101304

[4] Yildiz, İ., Topçu, E., & Kaymakci, S. (2021). *The effect of gamification on motivation in the education of pre-service social studies teachers*. *Thinking Skills and Creativity*, 42, 100907. doi:10.1016/j.tsc.2021.100907

[5] Lazarides, R., & Schiefele, U. (2022). *Von der Lehrermotivation zur Schülermotivation: Ein integratives Modell zur motivationalen Entwicklung im Unterricht*. In *Motivation in unterrichtlichen fachbezogenen Lehr-Lernkontexten: Perspektiven aus Pädagogik, Psychologie und Fachdidaktiken* (pp. 3-28). Wiesbaden: Springer Fachmedien Wiesbaden.

[6] Putwain, D. W., Nicholson, L. J., Pekrun, R., Becker, S., & Symes, W. (2019). *Expectancy of success, attainment value, engagement, and achievement: A moderated mediation analysis*. *Learning and Instruction*, 60, 117–125. <https://doi.org/10.1016/j.learninstruc.2018.11.005>

[7] Praetorius, A.-K., Klieme, E., Herbert, B., & Pinger, P. (2018). *Generic dimensions of teaching quality: The German framework of three basic dimensions*. *ZDM*, 50(3), 407–426. <https://doi.org/10.1007/s11858-018-0918-4>

[8] T. Aluja-Banet, M. R. Sancho, I. Vukic, *Measuring Motivation from the Virtual Learning Environment in Secondary Education*, *Journal of Computational Science* (2017), <http://dx.doi.org/10.1016/j.jocs.2017.03.007>

[9] Den Brok, P. J., Wubbels, T., & Van Tartwijk, J. (2017). *Exploring beginning teachers' attrition in The Netherlands*. *Teachers and Teaching*, 23(8), 881e895. <https://doi.org/10.1080/13540602.2017.1360859>

[10] Alexander, C., Wyatt-Smith, C., & Du Plessis, A. (2020). *The role of motivations and perceptions on the retention of inservice teachers*. *Teaching and Teacher Education*, 96, 103186. doi:10.1016/j.tate.2020.103186

[11] Worth, J., Lynch, S., Hillary, J., Rennie, C., & Andrade, J. (2018). *Teacher workforce dynamics in England: Nurturing, supporting and valuing teachers*. Slough, UK: National Foundation for Educational Research. http://nfer.ac.uk/media/3111/teacher_workforce_dynamics_in_england_final_report.pdf

[12] Anna Fedyeva, Olga Lezhnina, Anastasia Marinina and Daria Belinskaya. *Socio-psychological motivation of academic teaching staff*. *E3S Web Conf.*, 210 (2020) 17027 DOI: <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202021017027>

[13]. Monteiro, Rafael & Toledo, Renata & Jacobi, Pedro Roberto. (2021). *Dialogue Method: A Proposal to Foster Intra- and Inter-community Dialogic Engagement*. DOI:10.55207/FWCB1722

[14] Абишева О., Қораласбек, А. (2022) Взаимосвязь арт образования с другими дисциплинами. *Педагогика и психология*, 51(2), 149–158. <https://doi.org/10.51889/2022-2.2077-6861.17>

[15] Obilor, EzeziIsaac&Amadi, Eric. (2018). *Test for Significance of Pearson's Correlation Coefficient International Journal of Innovative Mathematics, Statistics & Energy Policies* 6(1):11-23, Jan-Mar, ISSN: 2467-852X

REFERENCES

[1] Martin Daumiller, Robert Stupnisky, Stefan Janke. *Motivation of higher education faculty: Theoretical approaches, empirical evidence, and future directions*, *International Journal of Educational Research*, Volume 99, (2020), 101502, ISSN 0883-0355, <https://doi.org/10.1016/j.ijer.2019.101502>[inEnglish].

[2] Kostyuk N. V, Sultan R. G. *Pozitivnaya motivaciya k obucheniyu kak faktor vystraivaniya uchebnoprofessional'noj traektorii studentov vuzov sfery kul'tury i iskusstva [Positive motivation to learn as a factor in building the academic and professional trajectory of art and culture students] // Vestnik Kemerovskogo gosudarstvennogo universiteta kul'tury i iskusstv. 2018. №45-2. URL: https://cyberleninka.ru/article/n/pozitivnaya-motivatsiya-k-obucheniyu-kak-faktor-vystraivaniya-uchebnoprofessionalnoy-traektorii-studentov-vuzov-sfery-kul'tury-i [in Russian].*

[3] Gong, Y. (2021). *Application of virtual reality teaching method and artificial intelligence technology in digital media art creation*. *Ecological Informatics*, 63, 101304. doi:10.1016/j.ecoinf.2021.101304[inEnglish].

[4] Yildiz, İ., Topçu, E., & Kaymakci, S. (2021). *The effect of gamification on motivation in the education of pre-service social studies teachers*. *Thinking Skills and Creativity*, 42, 100907. doi:10.1016/j.tsc.2021.100907[inEnglish].

[5] Lazarides, R., & Schiefele, U. (2022). *Von der Lehrermotivation zur Schülermotivation: Ein integratives Modell zur motivationalen Entwicklung im Unterricht*. In *Motivation in unterrichtlichen fachbezogenen Lehr-Lernkontexten: Perspektiven aus Pädagogik, Psychologie und Fachdidaktiken* (pp. 3-28). Wiesbaden: Springer Fachmedien Wiesbaden [inEnglish].

[6] Putwain, D. W., Nicholson, L. J., Pekrun, R., Becker, S., & Symes, W. (2019). *Expectancy of success, attainment value, engagement, and achievement: A moderated mediation analysis*. *Learning and Instruction*, 60, 117–125. <https://doi.org/10.1016/j.learninstruc.2018.11.005> [inEnglish].

[7] Praetorius, A.-K., Klieme, E., Herbert, B., & Pinger, P. (2018). *Generic dimensions of teaching quality: The German framework of three basic dimensions*. *ZDM*, 50(3), 407–426. <https://doi.org/10.1007/s11858-018-0918-4> [inEnglish].

[8] T. Aluja-Banet, M. R. Sancho, I. Vukic, *Measuring Motivation from the Virtual Learning Environment in Secondary Education*, *Journal of Computational Science* (2017), <http://dx.doi.org/10.1016/j.jocs.2017.03.007>[inEnglish].

[9] Den Brok, P. J., Wubbels, T., & Van Tartwijk, J. (2017). *Exploring beginning teachers' attrition in The Netherlands*. *Teachers and Teaching*, 23(8), 881e895. <https://doi.org/10.1080/13540602.2017.1360859> [inEnglish].

[10] Alexander, C., Wyatt-Smith, C., & Du Plessis, A. (2020). *The role of motivations and perceptions on the retention of inservice teachers*. *Teaching and Teacher Education*, 96, 103186. doi:10.1016/j.tate.2020.103186[inEnglish].

[11] Worth, J., Lynch, S., Hillary, J., Rennie, C., & Andrade, J. (2018). *Teacher workforce dynamics in England: Nurturing, supporting and valuing teachers*. Slough, UK: National

Foundation for Educational Research. http://nfer.ac.uk/media/3111/teacher_workforce_dynamics_in_england_final_report.pdf [inEnglish].

[12] Anna Fedyeva, Olga Lezhnina, Anastasia Marinina and Daria Belinskaya. Socio-psychological motivation of academic teaching staff. E3S Web Conf., 210 (2020) 17027

DOI: <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202021017027> [inEnglish].

[13]. Monteiro, Rafael & Toledo, Renata & Jacobi, Pedro Roberto. (2021). Dialogue Method: A Proposal to Foster Intra- and Inter-community Dialogic Engagement. DOI:10.55207/FWCB1722

[14] Abisheva O., Korlasbek, A. (2022) Vzaimosvyaz' art obrazovaniya s drugimi disciplinami [Relationship between art education and other disciplines] Pedagogika i psihologiya, 51(2), 149–158. <https://doi.org/10.51889/2022-2.2077-6861.17> [in Kazakh]

[15] Obilor, Esezi Isaac & Amadi, Eric. (2018). Test for Significance of Pearson's Correlation Coefficient International Journal of Innovative Mathematics, Statistics & Energy Policies 6(1):11-23, Jan-Mar, ISSN: 2467-852X[inEnglish].

Абишева О.Т., Кораласбек А.К.

МОТИВАЦИЯ КАК СРЕДСТВО ФОРМИРОВАНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ТВОРЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ

Аннотация. Статья посвящена проблемам мотивации в художественном образовании. Воспитательная мотивация художника-педагога рассматривается с точки зрения духовных принципов изобразительного искусства, показаны особенности стимулирования художественного творчества.

Целью исследования было изучение влияния современных технологий на профессиональные компетенции уровня мотивации студентов художественного образования.

Работа исследования проводилась в осеннем семестре 2022-2023 учебного года студентами 3 курса Института Искусств, культуры и спорта Казахского национального педагогического университета имени Абая. Шкала мотивации и структурированная форма интервью использовались в качестве инструментов для сбора данных. Согласно результатам, полученным после экспериментального периода использования информационных технологий, мотивация студентов во 2 – й исследовательской группе значительно возросла по сравнению с 1-й группой. Как следствие повышенной мотивации, которая является основным компонентом творчества, творческие навыки участников также были повышены. С другой стороны, качественные результаты показали, что они положительно отзываются о занятиях. Кроме того, участники отметили повышенный интерес к занятиям.

Ключевые слова: мотивация, художественное образование, компетентность, профессионализм, творчество, методология.

Abisheva Onal, Korlasbek Aktoty

MOTIVATION AS A MEANS OF FORMING PROFESSIONAL AND CREATIVE COMPETENCE

Abstract. The article is devoted to the problems of motivation in art education. Art teacher's motivation is viewed from the point of view of spiritual principles of fine arts, the peculiarities of stimulation of artistic creativity are shown.

The aim of the study was to examine the influence of modern technologies on professional competence of students' motivation level in art education.

The research was conducted during the autumn semester 2022-2023 of the academic year by the 3rd year students of the Institute of Arts, Culture and Sports of the Kazakh National Pedagogical University named after Abay. The motivation scale and structured interview form were used as instruments for data collection. According to the results obtained after the experimental period of using information technology, the motivation of students in the 2nd study group increased

significantly compared to the 1st group. As a consequence of the increased motivation, which is the main component of creativity, the creative skills of the participants were also increased. On the other hand, qualitative results showed that they responded positively to the sessions. In addition, participants noted an increased interest in the sessions.

Keywords: *motivation, art education, competence, professionalism, creativity, methodology.*